

Samenleving

Onderdoor 25
Postbus 30, 3990 DA Houten
Telefoon 030 639 26 11
Fax 030 639 28 99
E-mail: gemeentehuis@houten.nl
Internet: www.houten.nl

Aan de leden van de raad
i.a.a. de commissieleden

Datum	Uw kenmerk	Uw brief van	Ons kenmerk	Bijlagen
20 mei 2019	19GR0178		19u00053	2

Onderwerp
Onderzoek duurzame partnerrelaties / ouderschap na (echt)scheiding

Geachte leden van de raad,

In deze collegebrief informeren wij u over de in het collegeprogramma benoemde ambities ten aanzien van 'Voorkomen van (echt)scheiding / kind uit de knel'.

Aanleiding

Het college acht het van belang om te investeren in het voorkomen van (echt)scheidingen, en om binnen de ondersteuning aandacht te hebben voor kinderen die te maken hebben met (echt)scheiding van hun ouders. Uit gegevens van het CBS blijkt dat het aantal echtscheidingen steeds meer toeneemt. Professionals constateren dat er onder de hoogopgeleide bevolking van Houten veel complexe echtscheidingen spelen. Uit onderzoek blijkt dat echtscheiding en chronische conflicten tussen ouders grote gevolgen kunnen hebben voor de ontwikkeling van kinderen (Family Strengthening Policy Center, 2005). Kinderen die opgroeien bij ouders met een slechte relatie (al dan niet gescheiden) presteren minder goed op school en beschikken over een slechtere fysieke en mentale gezondheid. Daarnaast laten zij meer delinquent gedrag zien en gaan ze zelf vaker scheiden. Maar liefst 40 – 50 % van de jongeren in de jeugd- en opvoedhulp komt uit een scheidingssituatie. Gemeenten zijn zowel op grond van de Jeugdwet als de Wet publieke gezondheid verantwoordelijk voor preventieve activiteiten gericht op een gezonde ontwikkeling van kinderen.

Zoende is onderzocht welk aanbod de gemeente reeds beschikbaar heeft op dit vlak en welke aanpak raadzaam is om het thema beter te kunnen borgen in Houten. Veel van ons gemeentelijk beleid en de beschikbare hulp van professionals in Houten is gericht op geboortezorg en de gezondheid van (jonge) kinderen. Echter, de (emotionele) impact die het krijgen van een kind heeft op het dagelijks leven én de relatie tussen de ouders, krijgt binnen het bestaande (hulp)aanbod in Houten nauwelijks aandacht.

Kernboodschap

Duurzame partnerrelaties en ouderschap na (echt)scheiding waren als thema's tamelijk nieuw terrein binnen het gemeentelijk beleid, maar worden nu ook expliciet in het collegeprogramma benoemd als speerpunten. Inhoudelijk is het onderwerp te scharen onder de programmalijn 'Voorkomen is beter' van het programma Sociale Kracht 2017-2020.

Een combinatie van gesprekken met professionals, literatuuronderzoek en verkenning van best practices van andere gemeenten heeft geleid tot voorliggend rapport '*Langer bij elkaar - van partners naar ouders*'. Het betreft een totaaloverzicht van wat de gemeente reeds te bieden heeft aan inwoners en adviezen ten aanzien van verbeteringen en versterking op dit vlak, om het thema goed te kunnen borgen in Houten. Het geheel van aanbevelingen dient gezien te worden als een palet, waar op basis van fasering keuzes uit gemaakt kunnen worden. En aantal zaken kan reeds worden vormgegeven

gemeente Houten

binnen het huidige beleid en de ontwikkelopdracht van het Centrum Jeugd en Gezin. Het heeft geresulteerd in de volgende adviezen, die betrekking hebben op het borgen van bestaande zaken en deze verder te ontwikkelen, alsmede een aantal nieuwe initiatieven te ontplooiën voor meer bewustzijn en informatie:

1. Zorg dat waardevolle, lokale interventies als Centering Pregnancy en Kinderen in Echtscheidingssituaties (KIES) goed geborgd worden.
2. Investeer in de samenwerkingsrelatie tussen gemeente en het CJG, sociaal team, jeugdgezondheidszorg en de verloskundigepraktijken.
3. Zorg voor goed vindbare én correcte informatie op de website van het CJG over opvoeding en relaties.
4. Maak een actueel en volledig overzicht met het (hulp)aanbod met betrekking tot dit thema en stem deze af op verschillende doelgroepen: ouders, kinderen, jongeren en professionals.
5. Onderzoek de mogelijkheden om het maatjesproject voor gescheiden ouders 'Ouders voor elkaar' op te starten vanuit het CJG.
6. Zorg voor meer bewustzijn bij inwoners en professionals over samengestelde gezinnen, alsmede meer bekendheid over de werkzaamheden van Samen Thuis Houten.
7. Verken in samenspraak met het sociaal team nieuwe mogelijkheden om systeemtherapie en mediation een goede plek te geven in het lokale veld.
8. Maak bestaande initiatieven die zijn gericht op laagdrempelige ontmoeting tussen ouders beter bekend bij zowel inwoners als professionals, zodat het bereik wordt vergroot.
9. Onderzoek samen met de doelgroep, door middel van een pilot, welke thema's leven bij de ouders, aan welke vorm van ondersteuning zij behoefte hebben en welke vorm van ontmoeting met andere ouders aansluit op hun mogelijkheden.
10. Bied jonge ouders een 'baby-voucher', waarmee zij de wetenschappelijk onderbouwde online cursus Pinkcloud kunnen volgen. Met dit aanbod biedt de gemeente informatie, advies en wordt bewustwording gestimuleerd.

Voor verdere toelichting op deze punten wordt u verwezen naar het onderzoeksrapport in bijlage 1.

Door meer preventief te investeren in duurzame partnerrelaties tussen ouders en (escalatie van) (echt)scheiding te voorkomen, kan de gemeente bijdragen aan een positievere ontwikkeling van kinderen in Houten. Voorgesteld wordt om jaarlijks een budget vrij te maken ter hoogte van € 20.000, om bovenstaande ambities verder gestalte te geven. Daarmee voorkomen we het doen van een beroep op zwaardere zorg, met alle hoge kosten van dien. Het college zal dit voorstel meenemen bij de inventarisatie van alle ambities uit het collegeprogramma ten behoeve van de Perspectiefnota 2020, om zodoende een goede integrale afweging te kunnen maken.

Als u nog vragen heeft kunt u contact opnemen met M.H.M. van den Bosch-Barends via telefoonnummer (030) - 63 92 611.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders
de secretaris, de burgemeester,

A.J. Barink

W.M. de Jong

- Bijlagen(n):
1. Onderzoeksrapport 'Langer bij elkaar - van partners naar ouders'
  2. Bijlage bij onderzoeksrapport: 'Juridische en politieke context'

Langer bij elkaar

Van partners naar ouders

Verkennd onderzoek naar duurzame partnerrelaties en ouderschap na (echt)scheiding

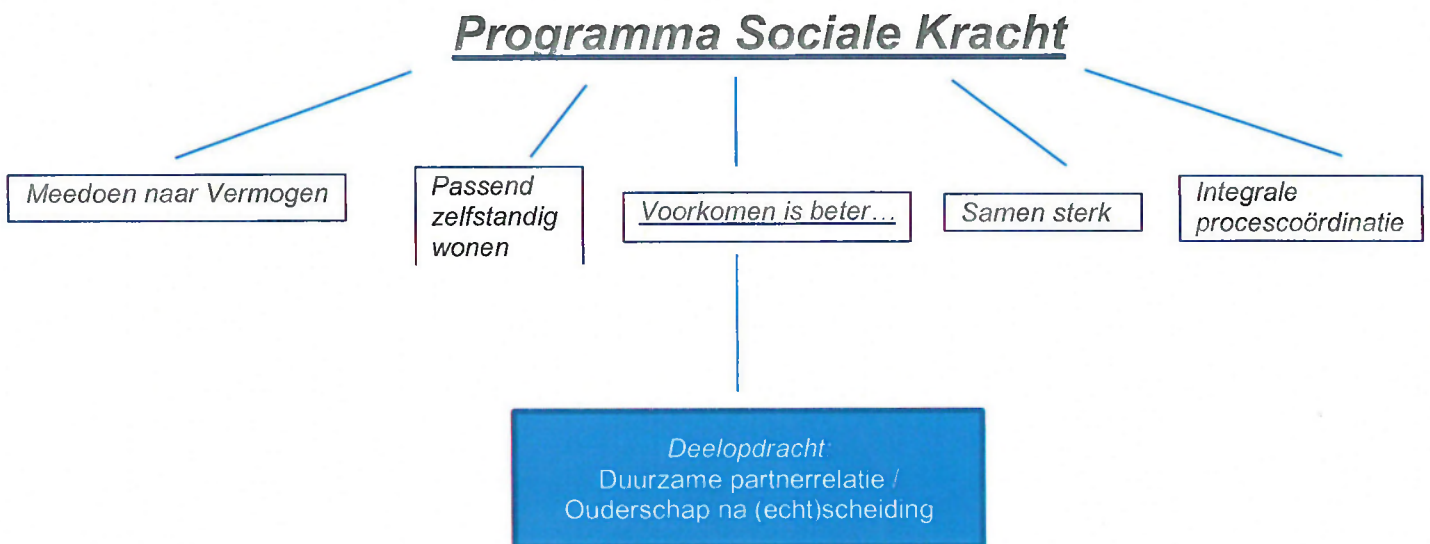
Gemeente Houten, mei 2019

Marleen van den Bosch-Barends

Inhoudsopgave

1. Aanleiding voor het onderzoek	3
2. Huidig (hulp)aanbod	5
2.1 Aanbod per fase	
2.2 Aanbevelingen huidig aanbod	7
2.3 Ontwikkelingen rechtbank	13
3. Aanbevelingen voor het vervolgproces	14
4. Landelijke ondersteuning	18
4.1 Actieprogramma 'Kansrijke Start'	
4.2 Actieprogramma 'Scheiden zonder schade'	
Bronvermelding	20

Bijlage 1: Juridische en politieke context

1. Aanleiding voor het onderzoek

De gemeente Houten heeft in het huidige collegeprogramma de ambitie uitgesproken om steviger in te zetten op echtscheidingsproblematiek. Gemeenten zijn zowel op grond van de Jeugdwet als de Wet publieke gezondheid (Wpg) verantwoordelijk voor preventieve activiteiten gericht op een gezonde ontwikkeling van kinderen (zie bijlage 1). Veel gemeentelijk beleid en begeleiding van professionals is gericht op het voorbereiden op een gezonde geboorte, maar daarmee zijn aanstaande ouders nog niet voorbereid op de (emotionele) impact die het krijgen van een kind heeft op het dagelijks leven én de relatie tussen de ouders. Uit onderzoek blijkt dat ouders achteraf gezien beter voorbereid hadden willen worden op het ouderschap, aanvullend op de geboortezorg (Gravesteijn, 2016). Ook in Houten worden ouders bijvoorbeeld via verloskundigen voorbereid op de fysieke en praktische gevolgen van de komst van een kind, maar is er binnen het bestaande (hulp)aanbod nauwelijks aandacht voor het bewustzijn van wat het betekent om ouders te worden.

Preventie is geen nieuwe taak voor gemeenten: vóór 2015 waren gemeenten ook al verantwoordelijk voor de preventieve opvoedondersteuning en de jeugdgezondheidszorg. Echter, het wordt steeds duidelijker uit onderzoek vanuit zowel gezondheidseconomische als sociale wetenschappen (hechting, de invloed van toxische stress, de ontwikkeling van het jonge brein) dat veel problemen die op latere leeftijd spelen hun wortels hebben in de vroege jeugd en zelfs al in de periode daarvoor: de eerste 1000 kritieke dagen. De eerste 1000 dagen van conceptie tot 2 jaar zijn cruciaal voor een gezonde, veilige en kansrijke ontwikkeling van het kind (Leadsom, A., Field, F., Burstow, P. and Lucas, C. (2013)). Meer dan vroeger zijn ouders op zichzelf en hun netwerk aangewezen, waardoor het vaak lastig is om alle ballen in de lucht te houden (o.a. werk, relatie, (mantel)zorg). Uit onderzoek, dat werd gepubliceerd in *Journal of Family Psychology*, blijkt dat 67 procent van de stellen een dieptepunt in hun relatie ervaart binnen drie jaar na de geboorte van een kind.

Relaties tussen ouders worden sterker als zij effectief met elkaar kunnen communiceren, conflicten kunnen hanteren en hun emoties reguleren. Relatievaardigheden, zelfmanagement en zelfbewustzijn zijn belangrijke levensvaardigheden voor alle ouders (Pettersson, Gravesteijn & Peschier, 2017) en aandacht hiervoor past in allerlei bestaande preventieve activiteiten voor ouders. Het aspect 'duurzame partnerrelatie' als onderdeel van ouderschap is tamelijk nieuw terrein voor de gemeente, maar past bij gemeentelijke taken als prenatale voorlichting (Wpg) en ondersteuning van ouders (Jeugdwet). Inhoudelijk is het onderwerp goed te scharen onder de programmalijn 'Voorkomen is beter' van het huidige Programma Sociale Kracht van de gemeente Houten.

Problematiek in cijfers

Enkele cijfers met betrekking tot scheidingen:

- 40 % van de huwelijken eindigt in een scheiding;
- Bij deze scheidingen zijn jaarlijks ca. 70.000 thuiswonende kinderen betrokken;
- Zo'n 15 tot 20 % van de scheidingen eindigt in een vechtscheiding; dit zijn ca. 7.200 scheidingen per jaar;
- Ca. 16.000 kinderen ondervinden ernstige last van de gevolgen van de scheiding;
- 40 – 50 % van de jongeren in de jeugd- en opvoedhulp komt uit een scheidingssituatie;
- 60 % van de jongeren in de jeugdbescherming komt uit een scheidingssituatie;
- Ca. 70 % van de adviezen die de Raad voor de Kinderbescherming uitbrengt komt voort uit complexe gezinssituaties

Bron: Platform Scheiden zonder Schade, 'Scheiden... en de kinderen dan?', Februari 2018

Het percentage echtscheidingen ligt in Houten met 8,2% van de volwassenen onder het landelijk gemiddelde (9,5%) wat het gescheiden deel van de inwoners betreft. Het aantal scheidingen neemt de laatste jaren echter wel toe, ook in Houten. Hierbij moet vermeld worden dat er alleen cijfers beschikbaar zijn van stellen die officieel getrouwd zijn geweest, terwijl het daadwerkelijke aantal inwoners dat uit elkaar gaat of een slechte relatie onderhoudt, veel hoger zal liggen. Het CBS meldde in 2002 zelfs dat de kans op relatieverbreking voor niet-gehuwde samenwoners meer dan twee keer zo hoog is als voor gehuwde samenwoners. Door de lichte groei van het inwoneraantal en het aantal geboortes neemt de potentiële doelgroep ook licht toe. Bovendien constateren professionals dat er

onder de hoogopgeleide bevolking van Houten veel complexe echtscheidingen spelen. Het sociaal team schat in dat er bij 30 à 40% van de caseload sprake is van relatie- of (echt)scheidingsproblematiek. Hoogopgeleide stellen staan minder vaak open voor advies, weten vaak zelf al wat ze kunnen eisen en hebben vaak ook de middelen om een (juridisch) traject in te zetten.

Persoonlijke, maatschappelijke en financiële gevolgen

Een complexe echtscheiding, nare relatiebreuk of chronische conflicten tussen ouders hebben grote invloed op de ontwikkeling van kinderen. Voorkomen dat een kind in de knel komt, staat voorop. Uit onderzoek (Family Strengthening Policy Center, 2005) blijkt dat kinderen die opgroeien bij ouders met een slechte relatie (al dan niet gescheiden), minder goed presteren op school en over een slechtere fysieke en mentale gezondheid beschikken. Daarnaast laten zij meer delinquent gedrag zien en gaan ze zelf vaker scheiden. Deze gevolgen leiden naast persoonlijke en maatschappelijke problemen voor inwoners dus ook tot hogere kosten voor gemeenten.

Investeren in preventie

In het onderzoek naar jeugd-GGZ in Houten (Eline van Boxtel, 2017) wordt vermeld dat het toenemende aantal echtscheidingen een mogelijke risicofactor is voor emotionele problemen en gedragsproblemen, wat een verklaring kan zijn van de groei van het aantal kinderen met psychische problemen. Uit dit onderzoek blijkt ook dat psychische problemen in sommige situaties te voorkomen zijn, bijvoorbeeld door tijdens de zwangerschap en bij complexe echtscheidingen ondersteuning te bieden.

Een maatschappelijke kosten-batenanalyse (HILL, 2016) rekende voor dat een investering in integrale preventie en hulp bij echtscheiding van 50 euro per gezin per jaar, veel maatschappelijke baten oplevert. Zo kan een relatief kleine investering bij 10 procent van de kinderen voorkomen dat hun schooluitkomsten en psychisch welbevinden lager worden en dat zij later zelf relatieproblemen krijgen. Bij een vergelijkbaar percentage ouders worden daarmee psychische en gezondheidsproblemen voorkomen.

Leeswijzer onderzoeksrapport

Na bovenstaande beschrijving van de verschillende aanleidingen voor dit onderzoek, wordt in hoofdstuk 2 een overzicht geboden van het huidig (hulp)aanbod in Houten met betrekking tot het thema duurzame partnerrelatie / ouderschap na (echt)scheiding. Na een globale weergave van het aanbod per fase, worden er vervolgens per specifiek programma concrete aanbevelingen gedaan voor de toekomst. Tevens wordt een korte toelichting gegeven op de ontwikkelingen op het juridische vlak.

In hoofdstuk 3 wordt wederom een aantal aanbevelingen gedaan, dit keer meer beleidsmatig gericht op de hoofdpijlers van het vervolgproces.

Het geheel van aanbevelingen dient te worden gezien als een palet, waar op basis van fasering keuzes uit gemaakt kunnen worden. Zo vragen de aanbevelingen die betrekking hebben op de begeleiding van inwoners met name een nieuwe focus van het sociaal team, die op korte termijn binnen de huidige opdracht en *span of attention* niet realiseerbaar is. Het rapport is dan ook te beschouwen als een ambitie die op onderdelen verder reikt dan de huidige collegeperiode. Daarom is in het rapport zoveel mogelijk benoemd op welke termijn de betreffende aanbeveling haalbaar zou kunnen zijn en onder welke voorwaarden dit gerealiseerd zou kunnen worden. Een aantal zaken kan reeds worden vormgegeven binnen het huidige beleid en de ontwikkelopdracht van het Centrum Jeugd en Gezin.

In hoofdstuk 4 wordt tenslotte een overzicht geboden van middelen, producten en diensten die het Rijk beschikbaar zal stellen aan gemeenten en uitvoeringsorganisaties.

2. Huidig (hulp)aanbod

2.1 Aanbod per fase

Fase	Wie is aan zet?	Wat is beschikbaar in Houten?
<p><i>Vóór de relatie:</i> Hoe borgen we als samenleving dat onze kinderen en jongeren worden voorbereid op het krijgen en onderhouden van een (goede) relatie?</p>	<p>Gezinnen zelf Wetenschap / kennisorganisaties Scholen Jongerenwerk / Tienerswerk (Rijk / Gemeente)</p>	<p>Het thema duurzame relaties heeft geen prominente plek in het aanbod van scholen, jongerenwerk etc. en wordt slechts zijdelings onder de aandacht gebracht bij onze jeugd.</p>
<p><i>Vorbereiding op en begin van ouderschap:</i> Hoe kunnen we partners ondersteunen als ze samen ouders worden? Hoe kunnen we hen helpen om de relatie niet alleen 'bevallingsproof' te maken, maar ook 'babyproof'?</p>	<p>Gemeente CJG Jeugdgezondheidszorg (JGZ) Verloskundigen Kraamzorg Huisartsen Eigen netwerk Kerken</p>	<p>Prenatale voorlichting (door JGZ, kraamzorg, verloskundige; toegankelijk voor alle zwangeren) Prenatale huisbezoeken (door JGZ, op aanvraag van verloskundige) Stevig Ouderschap (door JGZ, voor selecte doelgroep) Sociale initiatieven, zoals het Kinderspeelcafé, Moedercafé en Family Factory (NB. Deze initiatieven zijn in alle opvolgende fases waardevol vanwege het aspect <i>community building</i>, maar met het oog op het opbouwen van een sociaal netwerk van andere ouders geldt de meerwaarde wellicht het meest in de beginfase van het ouderschap)</p>
<p><i>Relatieproblemen:</i> Hoe signaleren we tijdig (ernstige) relatieproblemen? Welke ondersteuning en interventies zijn beschikbaar? Zijn die ook bekend en toegankelijk? Hoe krijgen we de kinderen tijdig in beeld? En: hoe bereiken we kwetsbare groepen die hulprijdend zijn?</p>	<p>Gemeente CJG JGZ Sociaal team Verloskundigen Kraamzorg Huisartsen (/praktijkondersteuner GGZ)</p>	<p>Centering Pregnancy (door verloskundige, toegankelijk voor alle zwangeren) (Pre)Marriage Course Stevig Ouderschap Particulier aanbod, zoals relatietherapie, Marriage Course, Houd me vast, Marriage Encounter</p>

	<p>(Welzijnsconsulent Van Houten & Co)</p> <p>Bij huiselijk geweld: Veilig Thuis SAVE</p> <p>Gemeente C.JG JGZ Sociaal team Huisartsen (/praktijkondersteuner GGZ)</p> <p>Advocaat / Rechtbank Raad voor de kindbescherming</p> <p>Eigen netwerk</p> <p>(Welzijnsconsulent Van Houten & Co)</p> <p>Bij huiselijk geweld: Veilig Thuis SAVE</p> <p>Sociaal team Scholen Huisartsen (/praktijkondersteuner GGZ)</p> <p>Bij huiselijk geweld: Veilig Thuis SAVE</p>	
<p><i>Uit elkaar gaan:</i> Hoe zorgen we ervoor dat het normaal is dat ouders hulp zoeken bij een scheiding? Hoe organiseren we een overzichtelijk en toegankelijk aanbod en hoe bereiken we kwetsbare groepen die hulpmijdtend zijn?</p>		<p>Kinderen uit de knel (met indicatie sociaal team) KIES (met indicatie sociaal team; ouders kunnen ook zelf aanmelden) Stichting Omgangshuis (met indicatie sociaal team) Ouderschapsbemiddeling (met indicatie sociaal team)</p>
<p><i>Na de scheiding:</i> Hoe zorgen we ervoor dat het kind na de scheiding niet de dupe wordt van voortlepende conflicten?</p>		<p>Kinderen uit de knel (met indicatie sociaal team) KIES (met indicatie sociaal team; ouders kunnen ook zelf aanmelden) Stichting Omgangshuis (met indicatie sociaal team) Ouderschap blijft (met indicatie sociaal team) Ouderschapsbemiddeling (met indicatie sociaal team) Ouderschap na echtscheiding (met indicatie sociaal team)</p>

2.2 Aanbevelingen huidig aanbod

Duurzame partnerrelatie (financiering door gemeente)		Fasering
Aanbod	Aanbeveling	
Prenatale huisbezoeken door JGZ en prenatale voorlichting door verloskundigen, JGZ en kraamzorg	Het is van belang dat JGZ, CJG en sociaal team in gesprek blijven en elkaar scherp houden wat betreft op- en afschalen. De JGZ ziet bijna alle kinderen in Houten en is gericht op normaliseren in plaats van medicaliseren. Indien de problematiek wat complexer wordt en meer tijd vergt, is het CJG in staat om extra begeleiding te bieden aan een bepaald(e) inwoner/gazijn. De professionals weten elkaar in de praktijk al goed te vinden, maar mede gezien de wisselingen in personeel blijft het zaak elkaar goed op de hoogte te houden van ieders rol en meerwaarde.	Actie past binnen bestaand beleid (2019).
Stevig Ouderschap (GGDrU, JGZ)	Hoewel Stevig Ouderschap wetenschappelijk onderzocht en bewezen effectief is, is er op lokaal niveau weinig informatie over de effecten voor onze deelnemers. Het zou dus interessant zijn om de effecten op de langere termijn te monitoren, zodat Stevig Ouderschap door Houten als succes kan worden gepresenteerd. De gemeente stemt dit punt nader af met de JGZ.	Actie past binnen bestaand beleid (2019).
Ontmoetingsmomenten (community building)	Het Kinderspeelcafé in Houten-Zuid is een succesvol initiatief als ontmoetingsmoment tussen ouders en hun kinderen, waar het CJG maandelijks bij aansluit voor themabijeenkomsten en laagdrempelige advisering. De gemeente draagt jaarlijks een klein subsidiebedrag bij. Onderzoek zal worden of het Kinderspeelcafé, of een soortgelijk initiatief, ook in een andere wijk opgestart zou kunnen worden. De JGZ zou hier ook graag bij aansluiten. Met een soortgelijk ontmoetingsmoment kan een andere doelgroep in Houten bereikt worden. Het opstarten vraagt eerst om verdere verkenning door CJG, JGZ en de gemeente: wat zijn nu werkelijk behoeftes en mogelijkheden van de doelgroep? Een nieuw ontmoetingsmoment is afhankelijk van enthousiaste vrijwilligers, een geschikte locatie en hoogstwaarschijnlijk een kleine subsidiebijdrage van de gemeente (zie ook hoofdstuk 3). Maar gezien het succesvolle concept van laagdrempelige ontmoeting en community building is verkenning van de mogelijkheden in 2019 zeker de moeite waard.	De verkenning start in 2019. Eventuele invoering is afhankelijk van de mogelijkheden van de betrokkenen en de bevindingen uit de verkenning.

Duurzame partnerrelatie (financiering buiten gemeente)		Fasering
Aanbod	Aanbeveling	
Centering Pregnancy (door verloskundigen)	<p>Centering Pregnancy is een succesvol voorbeeld van een programma waarbij mensen niet meer top down benaderd worden, maar waarbij ze, samen met anderen, een actieve rol toebedeeld krijgen in het zorgproces. Centering Pregnancy is als interventie erkend door de commissie Jeugdgezondheidszorg, preventie en gezondheidsbevordering: het programma resulteert in gezondheidswinst en relatiebeheer van zwangeren. In de bijeenkomsten zijn de individuele medische controles opgenomen, maar is ook specifiek aandacht voor het leren van elkaar, community building en onderlinge steun en empowerment. Het programma biedt tijdens de zwangerschap kansen om (aanstaande) ouders te begeleiden in een goede transitie naar het ouderschap (Ligtermoet, 2014). De groepsdynamiek zorgt ervoor dat zorgen, ervaringen en vragen bespreekbaar worden; zo kan bijvoorbeeld ook huiselijk geweld aan bod komen. Zwangeren én hun partner zijn beiden beter betrokken bij de zwangerschap en bevalling en hebben meer inzicht in veranderingen in hun relatie en de rolverdeling tussen de partners. Centering Pregnancy wordt door meerdere gemeenten in Nederland gesubsidieerd, in Houten is dat niet het geval. De geboortezorg geeft aan dat tijd en financiën in de praktijk een obstakel vormen. Om het voortbestaan van dit soort initiatieven te borgen, is het dan ook raadzaam om als gemeente een kleine financiële bijdrage beschikbaar te stellen (zie hoofdstuk 3). Daarnaast geeft een klein budget ruimte om dit soort succesformules waar mogelijk uit te breiden.</p> <p>Breng het lokale (regionale) particuliere aanbod meer onder de aandacht bij inwoners en relevante professionals, zoals sociaal team, CJG, scholen, JGZ, geboortezorg en huisartsen, door het op te nemen in een overzicht met (hulp)aanbod ten behoeve van dit thema. Bied daarbij expliciet ruimte aan (nog) onbekende aanbieders / programma's om het (hulp)aanbod verder aan te vullen, maar heb hierbij wel aandacht voor de vraag of de gemeente het betreffende aanbod actief wil onderschrijven (is het programma effectief / wetenschappelijk erkend?)</p> <p>Daarnaast zou het aanbod voor versterken van de relatie onderwerp van gesprek kunnen vormen met de zorgverzekeraars in het kader van preventie. Op dit moment wordt relatietherapie in principe niet vergoed, tenzij de therapie onderdeel is van de behandeling van een psychische stoornis. In de praktijk is het lastig om aan tafel te komen bij de zorgverzekeraars. De gemeente gaat de mogelijkheden verder verkennen.</p> <p>Het is raadzaam om bestaande initiatieven beter bekend te maken bij zowel inwoners als professionals, zodat het bereik wordt vergroot. Het Moedercafé is bijvoorbeeld de uitgelezen plek om prille moeders te bereiken, maar lijkt erg onder de radar te blijven bij inwoners en professionals. Gemeente, CJG en JGZ kunnen beter aangehaakt worden bij dit initiatief en het actiever onder de aandacht brengen. Ook wordt gekeken naar mogelijkheden om het Moedercafé nog verder op te tuigen en beter te benutten.</p> <p>NB. Family Factory is momenteel nauwelijks actief in Houten. De organisatie is sinds de transities een andere koers gaan varen: van vrijwilligerscollectief naar ondernemerscollectief. Dit neemt niet weg dat hier veel expertise aanwezig is over het thema waar we gebruik van kunnen maken bij het vervolgproces.</p>	Financiering kan met ingang van 2020 toegekend worden.
Particulier aanbod, zoals Marriage Course, relatietherapie, Marriage Encounter, Houd me vast en de SCHIP-aanpak (o.a. in Utrecht)	<p>Het overzicht met (hulp)aanbod wordt naar verwachting in 2019 opgesteld.</p>	Het overzicht met (hulp)aanbod wordt naar verwachting in 2019 opgesteld.
Sociale initiatieven, zoals het Moedercafé en Family Factory	<p>Actie past binnen bestaand beleid (2019).</p>	Actie past binnen bestaand beleid (2019).

Ouderschap na (echt)scheiding (financiering door gemeente)

Doelgroep		Aanbeveling	Fasering
Ouders	Kinderen		
Kinderen uit de knel (Timon)	Kinderen uit de knel (Timon)	<p>Ondanks dat leden van het sociaal team naar dit programma kunnen verwijzen, hebben zij juridisch geen zeggenschap ten opzichte van ouders. In de praktijk levert dit soms frustratie/onmacht op. Het blijft voor de professional een grote uitdaging om ouders 'eigenaar' te maken van het probleem. Daartoe is het raadzaam om met name het sociaal team te scholen in systemisch denken (gesprekstechnieken), om het probleem terug te leggen waar het hoort: bij de ouders. Deze beweging wordt al in gang gezet bij het sociaal team. Hierbij is het zeer wenselijk om het sociaal team, zeker in deze lerende fase, te ondersteunen door hen de mogelijkheid te bieden om een gespecialiseerde gezinstherapeut te consulteren bij bepaalde casussen. Op dit moment is het voor het sociaal team mogelijk om consultatie/advies te vragen aan een systeemtherapeut uit IJsselstein, die een overeenkomst heeft op Lekstroomniveau. Aangezien deze mogelijkheid nog onvoldoende wordt benut, zal dit nogmaals onder de aandacht worden gebracht bij het sociaal team. Een complicerende factor is dat een bepaalde basiskennis bij het sociaal team over dit type problematiek wenselijk is binnen de samenwerking met deze therapeut. De gemeente zal in samenspraak met het sociaal team dan ook nieuwe mogelijkheden verkennen om systeemtherapie en mediation een goede plek te geven in het lokale veld.</p>	<p>In 2019 worden mogelijkheden verkend om systeemtherapie en mediation beter te borgen binnen het lokale veld. Hier wordt nauw contact over onderhouden tussen beleid en sociaal team.</p>
KIES (Santé / bureau Lef)	KIES (Santé / bureau Lef)	<p>Eén van de uitvoerders van de KIES-training (bureau Lef) voert de training met ingang van 2019 niet meer uit. In de praktijk blijkt dat de behoefte aan deze training groot is. Daarom is een samenwerking met de betrokken partijen (Santé, bureau Lef, CJG, gemeente) geïnitieerd om te zorgen dat KIES ook in 2019 beschikbaar blijft. Door de juiste expertise en certificatie binnen korte tijd bij het CJG onder te brengen, blijft de uitvoering van KIES ook dit jaar geborgd.</p> <p>Daarnaast is het van belang om een betere focus te hebben op de betrokkenheid van ouders. Dit is al in gang gezet; op dit moment wordt door Santé al gewerkt aan het versterken van de oudermodule. In plaats van het zenden van informatie aan ouders, vindt er meer interactie met ouders plaats, zodat het effect van de KIES-training voor de</p>	<p>De overdracht van KIES naar het CJG is reeds in voorbereiding. De training wordt met ingang van 2019 uitgevoerd door het CJG.</p>

		<p>gezinnen beter wordt geborgd.</p> <p>Met KIES kan het ontstaan of verergeren van problemen bij kinderen als gevolg van echtscheiding voorkomen worden. Daarnaast richt KIES zich op het zo vroeg mogelijk signaleren van problemen bij kinderen, ouders tijdelijk ontlasten en ouders (en school) informatie bieden over de effecten van echtscheiding op kinderen. Op dit moment kan er binnen redelijke termijn onvoldoende worden voldaan aan de vraag en is er dan ook sprake van wachtlijsten. Een kleine financiële aanvulling biedt kansen om kinderen van deze laagdrempelige hulp te voorzien en het programma beter te borgen in Houten (zie hoofdstuk 3).</p>	
Stichting Omgangshuis Houten	Stichting Omgangshuis Houten	<p>Het is raadzaam om met stichting Omgangshuis in gesprek te gaan door de gemeente. De vraag naar het Omgangshuis is groot, maar er is sprake van wachtlijsten. In afwachting van een plek begeleidt de gezinsvoogd of het sociaal team dan soms zelf een aantal omgangsmomenten. Het sociaal team heeft hier echter beperkte mogelijkheden voor. Daarnaast zijn er praktische verbeterpunten. In het Omgangshuis Houten is er, in tegenstelling tot bijvoorbeeld het Omgangshuis Utrecht, een gezamenlijke ontvangstruimte. Dit is bij sommige casussen zeer onwenselijk en weerhoudt deze ouders om gebruik te maken van het Omgangshuis. Tevens biedt het Omgangshuis beperkte mogelijkheden vanwege het maximum aantal bezoeken. Kortom: het Omgangshuis is een waardevol instrument waar we in de praktijk nog meer profijt van zouden kunnen hebben.</p>	De benoemde punten zullen in 2019 nader besproken worden met stichting Omgangshuis.
Ouderschapsbemiddeling (Youké)		<p>In de praktijk blijkt dat ouderschapsbemiddeling geen garantie op succes is. Er zijn wisselende resultaten; het sociaal team schat in dat ouderschapsbemiddeling in grofweg 70% van de casussen meerwaarde biedt. Soms wordt dan ook overgestapt naar Ouderschap blijft, waar de focus meer ligt op het maken van praktische afspraken rondom de omgang waarbij het onderlinge contact tussen ouders, en dus de kans op conflicten, wordt geminimaliseerd. Daarom is het aanbevelenswaardig nader in gesprek te gaan met uitvoerder Youké, om te onderzoeken waar mogelijk verbeterpunten liggen ten aanzien van ouderschapsbemiddeling. Dit overleg zou opgepakt kunnen worden door het sociaal team in samenwerking met de gemeente.</p>	Aanvullende scholing van het sociaal team op het vlak van complexe echtscheidingen past niet binnen de huidige focus van de stichting. Voor de komende jaren is de focus van de begeleiding reeds bepaald. Het verleggen van deze focus vereist harde keuzes vanuit de gemeente die op dit moment niet voor de hand liggen. Het onderdeel complexe echtscheidingen is nu specifiek belegd bij een
Ouderschap blijft (Youké)		<p>Zoals hierboven vermeld, werkt het sociaal team zelf aan scholing op het vlak van gesprekstechnieken. In beginsel is het in het belang van het kind dat het contact heeft met beide ouders, maar er zijn omstandigheden waarin het belang van het kind zich daar juist tegen verzet. Daarbij zijn methodieken van waarheidsvinding van belang. In de praktijk is het bij complexe echtscheidingsituaties echter lastig om een waarheid na te streven; het sociaal team heeft doorgaans met twee 'kampen' van doen. Het zou waardevol zijn om het sociaal team en CJG hierin te ondersteunen, bijvoorbeeld door met Youké in gesprek te gaan over mogelijke trainingen op dit vlak. Een aandachtspunt hierbij is de positie en de</p>	

		<p>stem van het kind. Tevens kan de scheidingsladder worden geïntroduceerd in het werk van professionals als sociaal team, CJG en JGZ en ook worden geïntegreerd in bijvoorbeeld voorlichting en trainingen. De scheidingsladder maakt inzichtelijk welke kindsignalen op welk moment van escalatie van belang zijn. De gemeente zal dit instrument onder de aandacht brengen bij deze professionals. Tot slot wordt vaak aangeraden om een steunfiguur te organiseren, die aanspreekpunt voor en spreekbuis namens het kind kan zijn. Dit is een mooi streven, maar het blijkt bij complexe echtscheidings situaties zeer lastig om een onpartijdig persoon te vinden die daarnaast ook voor langere tijd beschikbaar blijft. Het is raadzaam om dit punt mee te nemen bij eventuele scholing door een partij als Youké.</p>	<p>klein aantal medewerkers van het sociaal team. De benoemde aanbevelingen hebben echter betrekking op het systemisch scholen van het gehele team (jeugd). Deze aanbevelingen hebben dus betrekking op de langere termijn en dienen meer te worden beschouwd als stip op de horizon.</p>
<p>Ouderschap na echtscheiding (Timon)</p>		<p>Ook bij verwijzing naar dit programma kunnen geschikte gesprekstechnieken bij het sociaal team een grote(re) rol spelen. Verder is het in algemene zin van belang om voor goede signalering op dit thema te zorgen en daarom te investeren in expertise op het vlak van conflictueuze relaties en ouderschap. Hiertoe is bijvoorbeeld in maart 2019 een CJG Kenniscafé georganiseerd. Het sociaal team wordt aangeraden om complexe echtscheidingsproblematiek en de bijbehorende mechanismen in de uitvoeringspraktijk onderdeel te laten uitmaken van evaluaties. Overeenkomsten en hiaten worden zo ontdekt en maken aanpassingen en daarmee verbeteringen in de ketenaanpak mogelijk.</p>	
<p>Praktijk de Pleisterplek</p>	<p>Praktijk de Pleisterplek</p>	<p>In december 2018 is deze praktijk gecontracteerd, waarbij het advies van de afdeling beleid is meegenomen. De Pleisterplek is een mooie aanvulling op ons huidige aanbod, omdat hier individuele begeleiding aan kinderen wordt gegeven bij verwerking van een echtscheiding; onze overige KIES-trainingen zijn in groepsvorm. Daarnaast is de begeleiding gespecialiseerd in een zeer jonge doelgroep, waarmee een lacune wordt gedicht. Voor de verwijzende professionals is het wel van belang om af te wegen of een bepaald kind echt baat heeft bij individuele begeleiding, of dat begeleiding in groepsvorm meer passend is. Daarnaast biedt de Pleisterplek ook hulp aan volwassenen bij verschillende vormen van verlies en rouw. Het verwerken van een (echt)scheiding kan dan ook onderwerp van de begeleidingsvraag zijn. NB. Ook reguliere speltherapie kan voor de jonge doelgroep wat betekenen. Maar ondersteuning wordt met name effectief als ouders betrokken worden en de mogelijkheden zien om aanpassingen te doen in de onderlinge communicatie.</p>	<p>Niet van toepassing.</p>
		<p><i>Algemene opmerking ten aanzien van bovenstaand aanbod:</i> Het huidige problematiek geïndiceerd kan worden door het sociaal team, wordt beperkt bevonden. Er is ook regelmatig sprake van wachtlijsten. Daarom is het raadzaam om als gemeente en sociaal team open te staan voor aanvullend aanbod. De afdeling beleid blijft op zoek naar mogelijkheden. Ook is het mogelijk dat de aanbieder al in een vroeg stadium aansluit bij een gesprek met de cliënt, en/of telefonisch wordt geconsulteerd. Deze optie lijkt niet bij alle medewerkers goed bekend.</p>	

Ouderschap na (echt)scheiding (financiering buiten gemeente)		Fasering
Doelgroep	Aanbeveling	
<p>Ouders</p> <p>Villa Pinedo</p>	<p>Kinderen</p> <p>Villa Pinedo</p>	<p>Het CJG Kenniscafé heeft plaatsgevonden op 28 maart 2019.</p>
<p>Samen Thuis: stiefcafé, open avonden en individuele coaching / begeleiding</p>	<p>Een verwijzing naar de ervaringsexpertise van Villa Pinedo zal worden meegenomen bij het aanvullen van de informatie die beschikbaar wordt gesteld voor inwoners en professionals (zie hoofdstuk 3). Daarnaast hebben twee ervaringsdeskundige jongeren van Villa Pinedo een presentatie verzorgd bij het CJG Kenniscafé in maart 2019.</p> <p>Uit onderzoek blijkt dat 60% van de tweede en volgende huwelijken en samenwonrelaties weer eindigt in een breuk. Uit Amerikaans onderzoek blijkt zelfs dat stiefouderschap meer invloed heeft op kinderen dan de echtscheiding van de ouders. Doorgaans ontbreekt het bij samengestelde gezinnen aan kennis over de consequenties van de nieuwe situatie en wordt de impact onderschat. Met name stiefmoeders blijken veel uitdagingen te ondergaan in hun nieuwe rol. Ook speelt mee dat er veel aandacht uitgaat naar stiefkinderen, waarmee het gezamenlijke kind van het nieuwe stel ondergesneeuwd raakt in de nieuwe situatie. Er is sprake van veel schaamte, want er is al een scheiding geweest, dus men wacht met hulp zoeken tot het escaleert.</p> <p>Ten eerste is het dan ook raadzaam om meer bewustzijn te creëren bij zowel inwoners als professionals over dit thema, zodat er voldoende alertheid is ten aanzien van de consequenties voor zowel betrokken kinderen als hun ouders. Professionals zouden het format stiefoudersplan kunnen benutten om met ouders in gesprek te gaan, of hier actief naar verwijzen.</p> <p>Tevens is het raadzaam om meer bekendheid te geven aan de werkzaamheden van Samen Thuis, zodat het bereik wordt vergroot. Samen Thuis bestaat uit een Houtens echtpaar dat zelf een samengesteld gezin heeft gevormd. Samen Thuis biedt ondersteuning aan samengestelde gezinnen door het organiseren van open avonden, stiefmoederontmoetingen en coaching van individuele stellen. Voor samengestelde gezinnen is er verder nauwelijks aanbod, en al helemaal niet op laagdrempelig niveau. Daarom is het van belang dat dit initiatief goed geborgd wordt. Een financiële bijdrage is niet noodzakelijk, maar de gemeente zou wel anderszins behulpzaam kunnen zijn door bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van een ruimte voor de stiefmoederontmoetingen. Tevens behoort het instellen van een spreekuur tot de mogelijkheden van Samen Thuis, waarvoor men ook om ruimte verlegen zit. Dit punt wordt opgepakt door de gemeente.</p> <p>De familie mediation is reeds aan bod gekomen. Het particuliere aanbod dat op dit moment niet gefinancierd wordt door de gemeente, is niet expliciet meegenomen in het onderzoek en bevat dan ook geen aanbevelingen op dit moment.</p>	<p>In 2019 wordt verder verkend hoe dit thema meer onder de aandacht gebracht kan worden.</p> <p>In 2019 wordt onderzocht of de gemeente ruimtes kan faciliteren.</p>
<p>Particulier aanbod dat niet gefinancierd wordt door de gemeente, zoals 'Houd me vast' en de SCHIP-aanpak (o.a. in Utrecht)</p>		

2.3 Ontwikkelingen rechtbank

Vanuit de landelijke overheid (met name het programma 'Scheiden zonder schade') is er hernieuwde aandacht voor de juridische context van echtscheidingszaken. Een aantal van deze punten komt in paragraaf 4.2 aan de orde. Daarnaast zijn er enkele ontwikkelingen met betrekking tot de rechtbank wenselijk, die op (boven)regionaal niveau opgepakt (kunnen) worden.

In het bestuurlijk overleg van 11 juli 2018 hebben de wethouders zich uitgesproken voor directie toegang van de rechtbank tot jeugdhulp. Binnen het Ambtelijk Overleg Jeugd is vervolgens gesproken over mogelijke acties. Het idee is een pilot uit te voeren, gericht op bovenregionale afspraken over een direct hulpaanbod voor ouders van kinderen die er zonder hulp of mediation niet in slagen een omgangsregeling tot stand te brengen. Een hulpaanbod tijdens een zitting geeft vaak het juiste momentum, omdat ouders op dat moment open staan voor hulp. Dan moet de juiste hulp wel snel ingezet worden, anders zijn de loopgraven alweer betrokken en komt hulp niet meer van de grond. De ouders die gebruik gaan maken van een hulpaanbod gaan daarmee akkoord met het aanhouden van de zitting voor de periode van het hulpverleningstraject. Het is aan de regio's om af te stemmen hoe snelle hulp ingezet kan worden en hoe de terugkoppeling van resultaten naar de rechtbank vormgegeven wordt.

Voor de hele pilot zou het in totaal ongeveer gaan om 100 zaken op jaarbasis. Gezien het aandeel van Lekstroom in de bovenregionale samenwerking zou het binnen onze regio om 20 zaken op jaarbasis gaan. Het gaat hierbij niet om een taakverzwaring: de complexe echtscheidingscasuïstiek is al aanwezig, het gaat er om hoe we gebruik kunnen maken van een opering bij ouders en kinderen voor hulpverlening en hoe we dit handig kunnen organiseren. In de regio wordt gesproken over het mogelijk aanwijzen van een vaste contactpersoon vanuit Leks:room, die contactpersoon is voor de rechtbank en voor de lokale teams. Deze persoon kan dan desgewenst na de zitting zorgen dat een casus snel bij het lokale team terechtkomt.

Daarnaast blijkt de rechtbank in onze regio geneigd om routineus ouderschapsbemiddeling van Youké op te leggen op advies van de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK). Dit lijkt niet altijd de meest passende keuze. In het kader van bovenstaande pilot zal de rechtbank waarschijnlijk een lijst aanbieden krijgen met de namen van aanbieders, hulpvormen en een duidelijke omschrijving van wanneer deze kunnen worden ingezet. Het is dus van belang om ook de RvdK goed te informeren over het bredere hulpaanbod dat (in Houten) beschikbaar is op dit vlak.

3. Aanbevelingen voor het vervolgproces

Naast de aanbevelingen ten aanzien van het huidige (hulp)aanbod in hoofdstuk 2, is er een aantal meer algemene adviezen te plaatsen ten opzichte van het vervolgproces.

Uit het huidige collegeprogramma blijkt dat de gemeente Houten belang hecht aan het preventief verstevigen van het ouderschap, mede om het ontstaan van relatie- en scheidingsproblematiek te voorkomen. Uit het overzicht in hoofdstuk 2 blijkt echter dat hoe verder de fases doorlopen worden en hoe groter de problematiek kan zijn/worden, des te meer hulp er mogelijk is. En in de fases waarin preventie nog mogelijk is, blijkt het huidige aanbod juist gering. Daarom is een versteviging van het hulpaanbod wenselijk, gericht op het versterken van de basis. Deze aanbevelingen staan met name in hoofdstuk 2 beschreven. Om in structurele zin een verandering te kunnen realiseren, is niet alleen meer aandacht voor het thema noodzakelijk, maar zal er hier en daar ook een financiële investering nodig zijn.

Daarom wordt voorgesteld om met ingang van 2020 een bedrag van 20.000 euro op jaarbasis beschikbaar te stellen om het aanbod op het vlak van duurzame partnerrelaties/ouderschap na (echt)scheiding te versterken en hiervan

- een budget beschikbaar te stellen voor bestaande, waardevolle initiatieven als Centering Pregnancy en Kinderen In Echtscheidingssituaties (KIES) (zie hoofdstuk 2 voor uitleg over deze initiatieven);
- een budget beschikbaar te stellen voor het faciliteren van mogelijke nieuwe ontmoetingsmomenten tussen ouders, in eerste instantie in de vorm van een pilot.

Vaak zijn ontmoetingsactiviteiten vooral gericht op kwetsbare ouders, ter vergroting van het netwerk. Ook als het gaat om 'ontmoeting' lijken ouders in veel gemeenten dus pas in beeld te komen als ze een hulpvraag hebben. We moeten ons er echter ook meer bewust van worden dat in principe alle ouders baat hebben bij 'ontmoeting': een laagdrempelig, niet-probleemgericht platform gericht op uitwisseling waarbij de professional eventueel modereert. De sociale samenhang in de buurt - één van de zeven pijlers van sociale kracht – is in Houten nog steeds de zwakste schakel (Monitor Sociale Kracht, 2017). Bij stellen gaat het vaak om hoogopgeleide tweeverdieners die uit de stad naar Houten zijn getrokken en waarbij het opbouwen van een lokaal sociaal netwerk moeizaam gaat. Daarom moet goed gekeken worden wat aansluit op behoeftes en levensstijl. Dichtbij en door ouders georganiseerd kan een succesfactor zijn, ook om andere ouders te bereiken. Concrete voorbeelden zijn benoemd in hoofdstuk 2, zoals het verkennen van nieuwe en uitbreiden van bestaande ontmoetingsmomenten en het vergroten van de bekendheid van bestaande sociale initiatieven (zoals het Moedercafé en het Kinderspeelcafé). Bij deze verkenning wordt de mogelijkheid meegenomen om het CJG en de JGZ te laten aanhaken bij bestaande en/of nieuwe ontmoetingsmomenten tussen ouders. Enerzijds om meer feeling te krijgen met wat er leeft onder ouders, anderzijds om de drempel tot eenvoudig(e) hulp en advies te verlagen, óók gericht op relaties en ouderschap na (echt)scheiding.

Wel is het aan te bevelen om eerst verder en specifiekere te onderzoeken bij de doelgroep zelf, welke vorm van het stimuleren van netwerken en laagdrempelige advisering optimaal aansluit. Daarom zullen gemeente en CJG in 2019 de mogelijkheden verkennen voor een pilot die in 2020 uitgevoerd wordt. In samenwerking met andere professionals, zoals bijvoorbeeld de JGZ, kan een aantal bijeenkomsten kunnen worden georganiseerd na de geboorte van het kind, met aanwezigheid van beide ouders. Doel van deze pilot is om samen met de doelgroep te onderzoeken welke thema's leven bij de ouders, aan welke vorm van ondersteuning zij behoefte hebben en welke vorm van ontmoeting met andere ouders aansluit op hun mogelijkheden. Dit biedt de gemeente en de betrokken professionals meer aanknopingspunten om ouders te faciliteren door middel van advies, ondersteuning en het opbouwen van een netwerk.

een budget beschikbaar te stellen om aanstaande/jonge ouders in Houten een 'baby-voucher' te bieden, waarmee zij de wetenschappelijk onderbouwde, online 'feelgood' cursus Pinkcloud gratis kunnen volgen. Met dit programma biedt de gemeente ouders een steuntje in de rug; het heeft als doel de samenwerking van ouders in de opvoeding en verzorging te vergroten. Pinkcloud wordt genoemd als één van de best practices voor gemeenten door het landelijk platform Scheiden zonder schade. De juiste mix tussen A) voorlichting over ouderschap, B) het oefenen van communicatievaardigheden en C) de mogelijkheid om de interventie vanuit huis te doen (Petch, 2007), heeft de beste uitkomsten op het gebied van samenwerken in de opvoeding en het goed voorbereid zijn op het ouderschap. Daarnaast blijkt uit onderzoek van Petch et al. (2008) dat als een co-parenting interventie thuis kan worden gedaan, de kans op effectiviteit toeneemt. Er is sprake van een taboe om in groepsvorm over dit soort thema's te praten. En als de bom eenmaal gevallen is, blijven veel ouders weg van groepsbijeenkomsten. Met Pinkcloud kan de gemeente het ijzer smeden als het koud is: juist op het moment dat er ruimte is, kun je reflecteren. Ouders volgen Pinkcloud samen op de bank, op een moment waarop het hen uitkomt. Zoals reeds vermeld, beschouwen zowel moeders als vaders online informatie als één van de meest waardevolle bronnen waar zij het liefst voor kiezen (Hogeschool Leiden, onderzoek 'Leuker voor later').

Op dit moment stellen 41 gemeenten Pinkcloud gratis beschikbaar aan jonge ouders. 67% van de ouders doet de cursus en maar liefst 92% geeft aan er baat bij te hebben gehad. Zo omschrijven deelnemers de meerwaarde als volgt: "Het is toch bizar dat als je een puppy neemt je naar puppytraining gaat, maar dat als je een baby krijgt je het maar allemaal met z'n tweeën moet uitvogelen. We hebben echt superveel geleerd!" "Deze cursus kan ik aan alle jonge ouders aanraden. Neem één keer per week een uur om samen te praten over hoe het gaat. Het was voor ons een leuk en intiem moment van de week!"

Een vrolijke en luchtige e-cursus, bestaand uit filmpjes, quizjes en vragen die stellen samen bespreken. Door simpele Gamification (spelvormen) elementen te gebruiken geeft de EHealth interventie de juiste prikkels en houdt het de spanningsboog vast, zodat partners samen de uitdagingen aan kunnen gaan die nu of mogelijk in de toekomst mogelijk zouden gaan spelen. Tegelijkertijd is het programma wel degelijk gefundeerd op wetenschappelijke kennis en expertise. In tegenstelling tot een groot deel van het huidige aanbod is Pinkcloud een systemische interventie, die zich dus niet alleen op de (aanstaande) moeder richt. De Stepped-Care aanpak zorgt ervoor dat stellen die meer ondersteuning nodig hebben laagdrempelig en snel kunnen worden doorverwezen naar specialistische ondersteuning ter voorkoming van escalatie en scheiding.

Het Pinkcloud 'pilot' pakket voor gemeenten en instanties vraagt een investering van ca. € 7.300 (inclusief 150 onlinecursussen voor inwoners). Als de gemeente Pinkcloud vervolgens structureel aanbiedt, vraagt dat jaarlijks om een bedrag van ca. € 10.000 voor het beschikbaar stellen van de onlinecursussen. Een (onafhankelijk gemaakte) business case toont aan dat de investering in Pinkcloud zichzelf terugverdient voor gemeenten en instanties en na een looptijd van 2 jaar zelfs een kostenbesparing kan opleveren.

Kortom: het is aan te bevelen om Pinkcloud in te zetten omdat deze nieuwe, innovatieve methode goed onderbouwd is en we er positieve resultaten van kunnen verwachten. De cursus vult een lacune in de huidige structuur, waar we nog onvoldoende preventief aanbod hebben. De cursus draagt bij aan het normaliseren van vraagstukken. Daarmee voorkomen we escalatie en het doen van een beroep op zwaardere zorg.

Daarnaast wordt voorgesteld om ouders een informatief boekje over ouderschap en relaties te schenken. Bij het uitreiken wordt meteen op positieve wijze aandacht geschonken aan het thema. De gemeente geeft hiermee een impuls: het is normaal én belangrijk om het hier samen over te hebben.

Deze voorstellen zullen nader worden uitgewerkt, zodat het college deze kan betrekken bij de integrale afwegingen omtrent ambities uit het collegeprogramma bij de Perspectiefnota 2020.

De volgende algemene aanbevelingen gaan niet gepaard met een aanvullende financieringsvraag en worden in 2019/2020 verder opgepakt.

- Investeer in de samenwerkingsrelatie tussen gemeente en het CJG, sociaal team, jeugdgezondheidszorg én de verloskundigepraktijken. Onlangs is de samenwerkingsrelatie vanuit gemeente en CJG met verloskundigepraktijk De Geboortenzaak nieuw leven in geblazen. Besproken is waar de partijen elkaar kunnen versterken in het preventieve veld en in 2019 wordt dit verder verkend. Daarnaast is het raadzaam om beide verloskundigepraktijken in Houten aan te haken. In de praktijk is er zowel vanuit gemeente als CJG en jeugdgezondheidszorg nauwelijks tot geen contact met praktijk Het Wonder. Gemeente en CJG zullen in 2019 dan ook contact zoeken met deze praktijk, om te bezien hoe deze samenwerking waardevol kan worden ingevuld.
- Zorg voor goed vindbare én correcte informatie op de website van het CJG (en een duidelijke link naar deze informatie via de gemeentelijke website) over opvoeding en relaties. Uit onderzoek blijkt dat ouders die terugkijken, beter voorbereid hadden willen zijn op ouderschap (Gravestein, 2016). Moeders halen hun informatie het liefst van internet, bij andere ouders en vrienden. Vaders het liefst bij hun partner, internet en de eigen ouders. Dit zijn ook de bronnen waarvan zij aangeven er het meeste aan te hebben (Hogeschool Leiden, onderzoek 'Leuker voor later'). Ouders zijn dus in eerste instantie niet geneigd om naar professionals te stappen met een vraag, maar zoeken aanvankelijk naar laagdrempelige informatie. De gemeente kan toch in deze primaire behoefte tegemoet komen door meer aandacht te besteden aan digitale informatie. Dit punt wordt opgepakt door de gemeente in samenwerking met het CJG. Er ligt een relatie met het vraagstuk omtrent de informatie- en adviesfunctie (opdracht Wegwijzers). In 2019 wordt hier een start mee gemaakt.
- Maak een actueel en volledig overzicht met het (hulp)aanbod met betrekking tot dit thema en stem deze af op verschillende doelgroepen: ouders, kinderen, jongeren en professionals. Maak ook een onderscheid tussen het aanbod dat gemeentelijk gefinancierd wordt en het beschikbare particuliere aanbod. Investeer in communicatie vanuit scholen richting ouders over het beschikbare aanbod voor de doelgroep. Scholen pakken dit verschillend aan qua verspreiding; zo maken sommige scholen zelf al een selectie van voor wie het aanbod wel of niet geschikt zou zijn, of realiseren zich niet dat er soms jaren ná een scheiding pas behoefte is aan extra ondersteuning. Een eerste stap is het overzicht met het betreffende huidige aanbod gericht op kinderen actief te verspreiden vanuit de gemeente richting scholen, naar verwachting eind 2019. Het is raadzaam scholen hierbij expliciet te verzoeken standaard bij iedere scheidingssituatie het aanbod onder de aandacht te brengen bij deze kinderen en hun ouders. Dit onderwerp zal na verspreiding van het overzicht met hulpaanbod aan de orde worden gesteld tijdens overleg met het onderwijs.
- Ons huidige (hulp)aanbod biedt weinig laagdrempelige steun voor gescheiden ouders. De meeste interventies zijn gericht op mediation en het belang van het kind, maar minder op steun voor de ouder zelf, met praktisch advies en een luisterend oor. Onderzoek de mogelijkheden om het maatjesproject voor gescheiden ouders 'Ouders voor elkaar' op te starten vanuit het CJG. In 2019 zullen gemeente en CJG de mogelijkheden hiertoe verder verkennen. 'Ouders voor elkaar' wordt op dit moment uitgevoerd in Vianen en blijkt zeer waardevol. Mogelijkheden om aan te haken bij Vianen zijn reeds onderzocht, dit is echter niet wenselijk met het oog op benodigde lokale achtergrondkennis en connecties. 'Ouders voor elkaar' biedt ouders in een (echt)scheidingssituatie steun door vrijwilligers (onder begeleiding van een coördinator), waardoor kinderen meer worden ontzien en maatschappelijke kosten uiteindelijk worden beperkt.
- Gebruik de Week tegen kindermishandeling (eind 2019) om extra aandacht te vragen voor de relatie tussen kindermishandeling en vechtscheidingen; bewustwording en voorlichting. Denk hierbij goed na over de vorm en formulering; het benadrukken dat een vechtscheiding gelijk staat aan kindermishandeling is een mogelijke drempel voor ouders om hulp te vragen uit angst voor de jeugdbescherming. Het CJG zal in samenwerking met de gemeente zorgen dat het onderwerp aan bod komt in deze periode.

De volgende algemene aanbevelingen gaan niet gepaard met een aanvullende financieringsvraag, maar vragen voorlopig eerst om nadere verkenning.

- Bekijk of complexe echtscheidingen en de relatie met kindermishandeling specifiek geborgd kan worden binnen de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, en/of besteed extra aandacht aan het thema in de voorlichting en trainingen over de meldcode. Dit punt wordt in 2019 verder verkend door de gemeentelijke coördinator van de Verwijsindex, in samenwerking met de gemeente en aandachtfunctionarissen vanuit het sociaal team en jeugdgezondheidszorg.
- Verken als gemeente de mogelijkheden om eventueel een 'scheidingsloket' te faciliteren. In het Ambtelijk Overleg Jeugd Lekstroom is onlangs uitgesproken dat een zodanig 'loket' geen prioriteit heeft binnen de regio, omdat een apart loket niet per definitie meerwaarde heeft. Daarom wordt aanbevolen om eerst de resultaten uit het regiolab af te wachten, waar vanuit het landelijke programma 'Scheiden zonder schade' een prototype wordt ontwikkeld. Het scheidingsloket zou voor Houten ook niet een groots opgezet, fysiek loket moeten zijn, maar een functionaliteit voor inwoners van waaruit één en ander georganiseerd kan worden, met name gericht op preventie (mediation). Het ligt voor de hand om deze functie te koppelen aan het sociaal team, dat functioneert als spin in het web en zorgt voor de verbindingen en de continuïteit. Het scheidingsloket zou bemenst kunnen worden met scheidingsdeskundigen die andere professionals (die hier niet specifiek dagelijks mee bezig zijn: huisartsen, onderwijzers, sportleraren, buurtwerkers) en het sociale netwerk kunnen ondersteunen, maar waar zij ook terecht kunnen met vragen en waarnaar zij doorverwijzen. Ook kunnen de functies van diagnose en triage belegd worden, met aandacht voor de risico's op schade voor kinderen en huiselijk geweld. Om leden van het sociaal team hiertoe op te leiden en hier uren voor vrij te maken, zou een wijziging van de focus van de stichting nodig zijn (zie paragraaf 2.2.). Daarom is het raadzaam om eerst de resultaten uit het regiolab af te wachten en mede op basis daarvan te zijner tijd te besluiten om verder in gesprek te gaan over een eventuele passende functionaliteit in Houten, op de langere termijn.
- Ga het gesprek aan met het onderwijs, hoe het toerusten van kinderen op het vlak van relatievorming (naast bv. seksuele voorlichting en burgerschapsvorming) vorm zou kunnen krijgen. Uiteraard moeten we ervoor waken om het onderwijs te overvragen en opnieuw een thema toe te voegen aan de veelheid van thema's en onderwerpen waaraan leraren geacht worden aandacht en tijd te besteden. Daarom zal dit niet op korte termijn realiseerbaar zijn. Een mogelijkheid is om te bezien of er voor de verschillende thema's, naast de genoemde bijvoorbeeld ook pesten en obesitas, gemeenschappelijke elementen – levensvaardigheden – te onderscheiden zijn, waardoor er in samenhang aandacht aan kan worden geschonken. De gemeente zal zich eerst intern gaan buigen over een mogelijk integraal preventieaanbod voor scholen. Bij deze verkenning wordt het thema relatievorming meegenomen.
- Creëer meer publieke bewustwording van het risico van schade bij kinderen als gevolg van een scheiding. Dit wordt geïnitieerd door het Rijk, maar de gemeente kan hier ook aan bijdragen. Een voorbeeld is de campagne 'Maak je hart voor je relatie' van de gemeente Barneveld. Het is zaak dat iedereen in de omgeving alert is op schade bij kinderen als gevolg van een scheiding: werk, buurt, sportvereniging, school. In algemene termen komt het neer op signaleren, niet weggijken of een kamp kiezen, maar de betreffende ouders op een ondersteunende, niet-beschuldigende toon aanspreken op het risico voor kinderen en hen eventueel doorverwijzen naar hulp. Een dussdanige publieke campagne gaat niet over één nacht ijs. In 2019 zal deze mogelijkheid dus eerst verder verkend worden met relevante partijen.

4. Landelijke ondersteuning

Het Rijk biedt gemeenten en uitvoeringsorganisaties de komende tijd verschillende relevante middelen, producten en diensten, die waardevol zijn bij het vervolgproces met betrekking tot dit thema.

4.1 Actieprogramma 'Kansrijke Start'

- Een menukaart met een overzicht van beschikbare interventies, de doelen ervan en de financieringsmogelijkheden. Daarnaast biedt het Rijk gemeenten ondersteuning bij het samenstellen van hun lokale routekaarten op basis van de voorbeelden en hun selectie uit de menukaart.
- Een perinatale atlas die duidelijk maakt waar en in welke wijken gezinnen wonen waarvan de kinderen een verhoogd risico hebben op een minder goede start.
- Een kwetsbaarheidsatlas die de kwetsbaarheid van potentiële ouders in Nederlandse gemeenten analyseert en inzichtelijk maakt via lokale plattegronden.
- Het ontsluiten van gegevens over de ontwikkeling van de gezondheid van nul- tot en met tweejarigen; een leeftijdsgroep waar weinig informatie over beschikbaar is.
- Het leveren van expertise ten aanzien van het inzetten van sociale marketing om tot gedragsverandering te komen.
- Een ondersteunend kennisprogramma over de eerste 1000 dagen waar professionals meteen mee aan de slag kunnen.
- Lokale coalities gaan experimenteren met het bespreken van kinderwensen uitgaande van de behoefte van kwetsbare ouders: hoe bereiden ouders zich voor op de keuze van kinderen, wat zijn drijfveren van ouders om wel of niet te spreken over hun kinderwensen en hoe kunnen we dergelijke gesprekken meenemen in de reguliere contactmomenten van de jeugdgezondheidszorg (na de komst van een eerste kind)?
- Professionals uit de jeugdgezondheidszorg krijgen trainingen om met kwetsbare ouders het gesprek aan te gaan over hun eventuele (tweede, derde etc.) kindwens. Ook gaan lokale coalities van gemeenten en professionals experimenteren met het bespreken van kinderwensen uitgaande van de behoefte van kwetsbare ouders. Vervolgens worden er leerbijeenkomsten voor gemeenten georganiseerd. In dit kader hoopt GGDrU de interventie Nu Niet Zwanger in de toekomst aan te kunnen bieden als maatwerkdienst. Dit programma zet in op intensieve begeleiding van (potentiele) ouders met een verhoogde kwetsbaarheid door veelal een combinatie van psychiatrische problemen, een verstandelijke beperking, verslaving, dakloosheid, schulden, problemen met loverboys of illegaliteit. Belangrijkste doel: ongeplande en ongewenste zwangerschap voorkomen. Nu Niet Zwanger leidt tot minder hoge kosten van uithuisplaatsingen van kinderen en begeleidingstrajecten van kwetsbare (potentiele) ouders. Het sociaal team heeft goed zicht op deze doelgroep en geeft aan dat Nu Niet Zwanger een waardevolle aanvulling zou zijn voor Houten.

4.2 Actieprogramma 'Scheiden zonder schade'

- Ouders die besloten hebben om uit elkaar te gaan, hebben belang bij goede, betrouwbare en onafhankelijke informatie. Een zogenoemd 'scheidingsloket' bij de gemeente kan daarbij helpen (zoals reeds benoemd in hoofdstuk 3). Uit het rapport 'Weten is nog geen doen' van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid komt naar voren dat in deze fase veelal ook heel veel praktische en financiële zaken voor de ouders spelen –over de hypotheek, de huur, verzekeringen, bankzaken –die, wanneer ze niet goed opgepakt worden, gemakkelijk complicerende factoren in de scheiding kunnen worden of ook ertoe leiden dat er schulden ontstaan, waarmee het risico op schade bij kinderen wordt verhoogd. De scheidingsdeskundige kan ouders van informatie voorzien of de weg wijzen naar professionals in hulpverlening of juridische bijstand. Ook kan de scheidingsdeskundige de ouders aanmoedigen met elkaar in

gesprek te blijven en goede afspraken met elkaar te maken. Het 'scheidingsloket' wordt de komende jaren ontwikkeld en getest.

- Het kabinet heeft een 'pilot scheidingsloket' aangekondigd. De inhoud van deze pilot is nog niet bekend gemaakt. Wel is duidelijk dat in het Regeerakkoord 2017-2021 voor het onderwerp (complexe) echtscheidingen een bedrag van 5 miljoen euro (2 miljoen in 2018 en 3 miljoen in 2019) beschikbaar is gesteld.
- Er wordt meer verbinding gelegd tussen de juridische afhandeling van de scheiding en de hulp en ondersteuning die in individuele gevallen worden verleend. Oftewel: de brug tussen zorg en recht. Hier ligt een link met de pilot gericht op bovenregionale afspraken over een direct hulpaanbod voor ouders van kinderen die er zonder hulp of mediation niet in slagen een omgangsregeling tot stand te brengen (zie paragraaf 2.3). Angsten van ouders voor de nieuwe situatie kunnen een goede verstandhouding in de weg zitten. Deze behoefte aan veiligheid moet eerst erkend en serieus genomen worden via mediation. Meer aandacht voor het proces van afscheid nemen is noodzakelijk voor het normaliseren van de verhoudingen.
- Er wordt geëxperimenteerd met een alternatieve procedure voor de huidige procedure voor de rechter. Het huidige 'toernooimodel' is te weinig (in-)gericht op de-escalatie en op 'empowerment' van de scheidende partners, hun kinderen en hun netwerk. Bovendien wordt gesteld dat rechters over meer tijd en deskundigheid dienen te beschikken en dat de huidige financiering van advocaten, gesubsidieerde rechtsbijstand en rechters perverse prikkels kent. Concrete opties die overwogen worden zijn bijvoorbeeld de inzet van een neutrale gezinsvertegenwoordiger, het hanteren van één gezamenlijk processtuk en ondersteuning van de rechter door een gedragswetenschapper. Het Rijk onderzoekt of de gemeente een gezinsadvocaat zou moeten financieren.

NB. Universiteit Utrecht en EFT Nederland zullen in 2019 onderzoek uitvoeren naar de oorzaken en gevolgen van relatieproblemen, waarbij aandacht is voor de vraag wanneer stellen hulp zoeken en/of wat hen weerhoudt om hulp te zoeken.

Bronvermelding

Professionals:

- Kernteam programmalijn 'Voorkomen is beter', gemeente Houten
- Team beleidsmedewerkers Jeugd, gemeente Houten
- Wethouder Jana Smith, gemeente Houten
- Jolande van der Molen, Yolanda Hoveling en Elma van Wijk (Jeugdgezondheidszorg GGDrU)
- Jannemieke van Kan (Centrum Jeugd en Gezin Houten)
- Mariëlle van Kleef (Verloskundigepraktijk De Geboortezaak)
- Yvonne den Boer en Cecile ter Beek (Sociaal Team Houten)
- Jan Willem Roseboom (Family Factory)
- Simon Kranendonk (Ouders voor elkaar)
- Patricia te Braak (Vitras / Santé)
- Lavinia de Jong (bureau LEF / Opvoedpoli)
- Mieke van Eerten-Jansen (Stichting Kinderspeelcafé Houten)
- Karin den Hollander (Van Houten & Co / auteur en coach met expertise over samengestelde gezinnen)
- Drs. Maarten van der Linden (Pinkcloud)
- René Speksnijder & Annemarie Sytsma (Samen Thuis)
- Minke Kamstra (Youké)

Congressen / seminars:

- Daadkrachtige steun bij opvoeden en ouderschap (NJI / NCJ)
- Aandacht voor kinderen in complexe scheidingen (Youké en André Rouvoet)
- Kenniskring steun bij opvoeden en ouderschap (NJI)
- Eerste hulp bij ouderschap: preventief beleid bij conflicten tussen jonge ouders (SCEM)
- Kenniscafé CJG: complexe echtscheidingen

Literatuur / websites:

- 'Scheiden... en de kinderen dan?' / Actieprogramma Scheiden zonder Schade (Platform Scheiden zonder Schade, 2018)
- Actieprogramma 'Kansrijke Start' (Ministerie VWS, 2018)
- 'The 1.001 critical days: the importance of the conception to age two period: a cross party manifesto' (Leadsom, A., Field, F., Burstow, P. and Lucas, C. 2013)
- 'Hoe babyproof zijn relaties?' (Kluwer, Gravesteijn, lezingen 07-11-2016)
- 'De kracht van alledaags ouderschap' (Petterson, Gravesteijn & Peschier, 2017)
- 'Marriage and relationship education. Will it reduce poverty and strengthen families?' (Family Strengthening Policy Center, 2005).
- 'Onderzoek naar jeugd-GGZ in Houten' (gemeente Houten, Eline van Boxtel, 2017)
- 'Steun voor aanstaande ouders bij ouderschap en opvoeding. Visiedocument voor gemeenten' (Ligtermoet, Ingrid & Okma, Krista (2014)
- Maatschappelijke kosten-batenanalyse integrale preventie en hulp bij echtscheiding (HIIL, 2016)
- Monitor Sociale Kracht (gemeente Houten, 2017)
- 'Leuker voor Later' (Hogeschool Leiden)
- 'Inzicht in leefwereld van ouders van nu' (NCJ, 2018)
- 'De kracht van een goede partnerrelatie tussen ouders' (NJI en NCJ, 2017)

- 'Een gezonde, kansrijke en veilige nieuwe generatie' (position paper van NJI, NCJ, Bernard van Leer Foundation, TNO en Hogeschool Leiden, 2017)
- 'Brandbrief aan alle gemeenten in Nederland. Veel jonge ouders in de problemen: van bevallingsproof naar kindproof' (initiatief van een aantal deskundigen en maatschappelijke organisaties als Villa Pinedo, NGN, Nederlandse Family mediators, vFAS, het NJI en enkele particuliere organisaties, 2015)
- Cijfers CBS: Huwelijk en huwelijksontbinding; geslacht, leeftijd, regio (CBS, 2015)
- Cijfers GBA: Echtscheiding (gemeente Houten, 2017)
- Volkskrant:
  - 'Zwanger? Eerst een cursus' (6-3-2016)
  - 'Voorkomt de gemeente straks uw echtscheiding?' (16-4-2016)
  - 'Preventie scheidingen is taak van de overheid' (3-5-2016)
- 'Gemeenten willen jonge ouders helpen' (NRC, 13-11-2016)
- 'Hebben aanstaande ouders 'ouderschapskursus' nodig?' (Metro, 22-2-2018)
- 'Maak ouders babyproof' (Vakblad Vroeg, nr. 2-2018)

- <https://www.nji.nl/wegwijzer-kind-en-scheiding>
- <https://www.compaiz.nl/>
- <https://www.villapinedo.nl/>
- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/scheiden/vraag-en-antwoord/checklist-bij-scheiden-of-uit-elkaar-gaan>
- <https://www.verder-online.nl/>
- <https://uitelkaar.nl/>
- <https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/jeugd/vechtscheiding/>
- <https://pinkcloud.nu/>
- <https://www.samenthuishouten.nl/>
- <https://www.centeringhealthcare.nl/>
- <https://oudersvoorelkaar.nl/>

Bijlage 1: Juridische en politieke context deelopdracht duurzame partnerrelatie / ouderschap na (echt)scheiding

Wat staat er in de wet?

Jeugdwet:

Artikel 2.1. Het gemeentelijke beleid inzake preventie, jeugdhulp, kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering en de uitvoering van jeugdhulp, kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering is gericht op:

- a. het voorkomen en de vroege signalering van en vroege interventie bij opgroei - en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen;
- b. het versterken van het opvoedkundige klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang;
- c. het bevorderen van de opvoedvaardigheden van de ouders, opdat zij in staat zijn hun verantwoordelijkheid te dragen voor de opvoeding en het opgroeien van jeugdigen;
- d. het inschakelen, herstellen en versterken van de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige, zijn ouders en de personen die tot hun sociale omgeving behoren, waarbij voor zover mogelijk wordt uitgegaan van hun eigen inbreng;;
- e. het bevorderen van de veiligheid van de jeugdige in de opvoedsituatie waarin hij opgroeit;
- f. integrale hulp aan de jeugdige en zijn ouders, indien sprake is van multiproblematiek, en
- g. het tot stand brengen en uitvoeren van familiegroepsplannen en het verlenen van hulp op basis van familiegroepsplannen, ter uitvoering van artikel 4.1.2 en indien sprake is van vroege signalering van opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen.

Artikel 2.6. Het college is er in ieder geval verantwoordelijk voor dat:

- a. er een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod is om aan de taken als bedoeld in de artikelen 2.2, 2.3 en 2.4, tweede lid, onderdeel b, te kunnen voldoen;
- b. jeugdhulp op een laagdrempelige en herkenbare manier wordt aangeboden;
- c. jeugdigen kosteloos en anoniem advies kunnen krijgen over de door hen voorgelegde vragen met betrekking tot opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen;
- (...)
- e. wordt voorzien in maatregelen om kindermishandeling te bestrijden;
- (...)

Wet Publieke Gezondheid:

Artikel 2. Ter uitvoering van de in het eerste lid bedoelde taak (...) draagt het college van burgemeester en wethouders in ieder geval zorg voor:

- (...)
- d. het bijdragen aan opzet, uitvoering en afstemming van preventieprogramma's, met inbegrip van programma's voor de gezondheidsbevordering;
- (...)
- h. het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders.

Wat staat in het collegeprogramma?

Voorkomen van (echt)scheiding / kind uit de knel

- We sturen op snelle inzet van hulp indien scheiding dreigt of heeft plaatsgevonden door middel van gezinstherapie, ouderschapsbemiddeling, kind uit de knel.
- We hebben helder wat er op basis van gesignaleerde problematiek rondom (echt-)scheiding nog meer ingezet kan worden in preventieve zin bij voorliggende voorzieningen (JGZ, CJG, WMO). Vanuit de ervaringen rondom echtscheidingsproblematiek onderzoeken we hoe we preventief het ouderschap kunnen verstevigen. Hiervoor is het nodig dat we onderzoeken wat we al doen en/of wat hiervoor nog meer nodig is bij de diverse voorliggende voorzieningen (verloskundigenpraktijk, jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau), CJG). Belangrijk is hier de alertheid op de mogelijke schade van een scheiding en het ontstaan van relatie- en scheidingsproblematiek verder te ontwikkelen.

- We hebben aandacht voor samengestelde gezinnen en het helpen voorkomen van het opnieuw uiteenvallen van het (samengestelde) gezin.

Wat doet de landelijke politiek?

Het actieprogramma *Kansrijke Start* richt zich op kinderen in de eerste 1000 dagen van hun leven, met name kinderen die geboren worden in een kwetsbare situatie. Andere actieprogramma's richten zich op andere levensfasen van kinderen.

Zo draait *Zorg voor de Jeugd* om het verbeteren van de jeugdhulp, de jeugdbescherming en de jeugdreclassering, zodat kinderen, jongeren en ouders op tijd passende hulp ontvangen.

Het actieprogramma *Geweld hoort nergens thuis* richt zich op het eerder en beter signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling, en op het stoppen en duurzaam oplossen ervan om schade ervan te beperken.

Scheiden zonder Schade wil schade bij kinderen als gevolg van (huwelijks)scheidingen van hun ouders tegengaan.

Het *Nationaal Preventieakkoord* richt zich op specifieke thema's zoals roken en alcohol, die eveneens invloed kunnen hebben op de eerste 1000 dagen van kinderen.

Het traject *Preventie en ondersteuning rondom onbedoelde (tiener)zwangerschappen* draagt bij aan het verminderen van dergelijke zwangerschappen.

Samen vormen deze actieprogramma's een sluitende aanpak om zoveel mogelijk problemen te voorkomen en ze zo vroeg mogelijk aan te pakken.

Bijlage 2: Juridische en politieke context deelopdracht duurzame partnerrelatie / ouderschap na (echt)scheiding

Wat staat er in de wet?

Jeugdwet:

Artikel 2.1. Het gemeentelijke beleid inzake preventie, jeugdhulp, kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering en de uitvoering van jeugdhulp, kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering is gericht op:

- a. het voorkomen en de vroege signalering van en vroege interventie bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen;
- b. het versterken van het opvoedkundige klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang;
- c. het bevorderen van de opvoedvaardigheden van de ouders, opdat zij in staat zijn hun verantwoordelijkheid te dragen voor de opvoeding en het opgroeien van jeugdigen;
- d. het inschakelen, herstellen en versterken van de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige, zijn ouders en de personen die tot hun sociale omgeving behoren, waarbij voor zover mogelijk wordt uitgegaan van hun eigen inbreng;;
- e. het bevorderen van de veiligheid van de jeugdige in de opvoedsituatie waarin hij opgroeit;
- f. integrale hulp aan de jeugdige en zijn ouders, indien sprake is van multiproblematiek, en
- g. het tot stand brengen en uitvoeren van familiegroepsplannen en het verlenen van hulp op basis van familiegroepsplannen, ter uitvoering van artikel 4.1.2 en indien sprake is van vroege signalering van opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen.

Artikel 2.6. Het college is er in ieder geval verantwoordelijk voor dat:

- a. er een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod is om aan de taken als bedoeld in de artikelen 2.2, 2.3 en 2.4, tweede lid, onderdeel b, te kunnen voldoen;
- b. jeugdhulp op een laagdrempelige en herkenbare manier wordt aangeboden;
- c. jeugdigen kosteloos en anoniem advies kunnen krijgen over de door hen voorgelegde vragen met betrekking tot opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen;
- (...)
- e. wordt voorzien in maatregelen om kindermishandeling te bestrijden;
- (...)

Wet Publieke Gezondheid:

Artikel 2. Ter uitvoering van de in het eerste lid bedoelde taak (...) draagt het college van burgemeester en wethouders in ieder geval zorg voor:

- (...)
- d. het bijdragen aan opzet, uitvoering en afstemming van preventieprogramma's, met inbegrip van programma's voor de gezondheidsbevordering;
- (...)
- h. het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders.

Wat staat in het collegeprogramma?

Voorkomen van (echt)scheiding / kind uit de knel

- We sturen op snelle inzet van hulp indien scheiding dreigt of heeft plaatsgevonden door middel van gezinstherapie, ouderschapsbemiddeling, kind uit de knel.
- We hebben helder wat er op basis van gesignaleerde problematiek rondom (echt-)scheiding nog meer ingezet kan worden in preventieve zin bij voorliggende voorzieningen (JGZ, CJG, WMO). Vanuit de ervaringen rondom echtscheidingsproblematiek onderzoeken we hoe we preventief het ouderschap kunnen verstevigen. Hiervoor is het nodig dat we onderzoeken wat we al doen en/of wat hiervoor nog meer nodig is bij de diverse voorliggende voorzieningen (verloskundigenpraktijk, jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau), CJG). Belangrijk is hier de alertheid op de mogelijke schade van een scheiding en het ontstaan van relatie- en scheidingsproblematiek verder te ontwikkelen.

- We hebben aandacht voor samengestelde gezinnen en het helpen voorkomen van het opnieuw uiteenvallen van het (samengestelde) gezin.

Wat doet de landelijke politiek?

Het actieprogramma *Kansrijke Start* richt zich op kinderen in de eerste 1000 dagen van hun leven, met name kinderen die geboren worden in een kwetsbare situatie. Andere actieprogramma's richten zich op andere levensfasen van kinderen.

Zo draait *Zorg voor de Jeugd* om het verbeteren van de jeugdhulp, de jeugdbescherming en de jeugdreclassering, zodat kinderen, jongeren en ouders op tijd passende hulp ontvangen.

Het actieprogramma *Geweld hoort nergens thuis* richt zich op het eerder en beter signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling, en op het stoppen en duurzaam oplossen ervan om schade ervan te beperken.

Scheiden zonder Schade wil schade bij kinderen als gevolg van (huwelijks)scheidingen van hun ouders tegengaan.

Het *Nationaal Preventieakkoord* richt zich op specifieke thema's zoals roken en alcohol, die eveneens invloed kunnen hebben op de eerste 1000 dagen van kinderen.

Het traject *Preventie en ondersteuning rondom onbedoelde (tiener)zwangerschappen* draagt bij aan het verminderen van dergelijke zwangerschappen.

Samen vormen deze actieprogramma's een sluitende aanpak om zoveel mogelijk problemen te voorkomen en ze zo vroeg mogelijk aan te pakken.